

3. Продан В.І. Пріоритети освітньої політики в умовах війни. *Право в умовах війни: пріоритети, завдання, функції*: матеріали міжнародного круглого столу. (м. Ужгород, 14 жовтня 2022 р.). Ужгород, 2022. С.1-4.

4. Афанасенко С.І. Конституційні гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019.С.3-5.

5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. № 2145- VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017 р. № 38-39. Ст. 5.

Войтович Н.Ф.,

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри права та публічного управління
Житомирського державного університету
імені Івана Франка*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ

Як відомо, що з початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну, у відповідності до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [1], було введено воєнний стан та комендантську годину практично по всій території нашої держави. Такий захід правового режиму, як комендантська година, передбачено пунктом 5 частини 1 статті 8 даного Закону, це заборона перебування у певний час доби на вулицях та інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток та посвідчень.

Процедура запровадження комендантської години унормована «Порядком здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення режиму світломаскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан», та затверджена постановою Кабінету Міністрів від 8 липня 2020 року № 573 [2]. Вона запроваджується шляхом видання наказу військовим командуванням або військовою адміністрацією. В даному наказі встановлюється час, протягом якого комендантська година діє, межі території, способи здійснення заходів щодо

порядку руху різних видів транспорту, створення, місцезнаходження та функціонування комендатури, її склад.

Не дивлячись на всю суворість встановлених на час дії комендантської години обмежень та надання поліції та військовослужбовцям Збройних Сил України прав застосовувати превентивні та примусові заходи, питання юридичної відповідальності за порушення комендантської години є складним.

Справа в тому, що ні в Кримінальному кодексі України, ні в Кодексі України про адміністративні правопорушення не передбачено спеціальної норми за порушення комендантської години.

Правоохоронці пішли таким шляхом, що в разі відсутності документів у особи в комендантську годину, що засвідчують її, доставляють до приміщення поліції для встановлення особи, а в разі непокори законному розпорядженню поліцейського, складають протокол про адміністративне правопорушення за статтею 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]. Санкція статті передбачає різні види адміністративних стягнень, включаючи адміністративний арешт до п'ятнадцяти діб. Розгляд даних справ віднесено до компетенції районних, районних у місті, міськими, міськрайонними судами. Судова практика свідчить про те, що більшість осіб, відносно яких були складні такі протоколи, не притягуються до відповідальності в зв'язку з відсутністю складу адміністративного правопорушення.

Якщо особа, що порушує комендантську годину, здійснює активний супротив правоохоронцям, то можливе відкриття кримінального провадження за статтею 342 Кримінального кодексу України «Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» [4].

Однак не всі громадяни поводять себе зухвало з працівниками поліції і, як правило, не чинять ні непокори, ні опору. При виявленні особи, яка перебуває в комендантську годину на вулиці, вона пояснює, що затрималась, як правило з

особистих причин, які можуть бути і об'єктивними, наприклад повертається з роботи додому, а можуть бути і із-за власної неухважності. Відповідно притягувати до відповідальності за те, чого вони не вчинювали є незаконним.

Таке ж питання виникає і у випадку керування транспортними засобами під час комендантської години. Притягнути водія за таке порушення не має юридичних підстав. Єдиною законною підставою для притягнення особи до адміністративної або кримінальної відповідальності є наявність в діяннях (дії чи бездіяльності) особи складу правопорушення. Перебування особи під час комендантської години на вулиці, скоріш за все, суспільної небезпеки не становить, однак шкодить встановленому правовому режиму воєнного стану. Тобто притягувати до юридичної відповідальності людину не є обґрунтованим. Однак до адміністративної відповідальності було б доцільно при умові, що особа умисно намагається порушити встановлений режим.

Ще одне питання виникає з приводу роботи «Пунктів незламності» під час комендантської години. Вони працюють цілодобово з метою щоб людина, в якій не має світла, тепла та зв'язку могла зігрітися, зарядити телефон, а в разі необхідності отримати медичну допомогу. Тобто в даних пунктах надаються першочергові базові послуги. Крім того, в них здійснюється цілодобове чергування як правоохоронцями в нічний час доби, так і цивільними особами. Такі пункти вкрай важливі та необхідні людям в теперішній складний час. Однак для того, щоб до них дістатися необхідно вийти з дому і перебувати на вулиці. Таке перебування буде вважатися порушенням комендантської години, чи пояснення особи, що вона прямує до «Пункту незламності» є правомірним. Однак встановлення правдивості таких пояснень потребує часу і з'ясування всіх обставин, щоб це було правдою, а не приховуванням протиправної поведінки.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що відповідні норми повинні з'явитися в чинному законодавстві, щоб впорядкувати правові підстави притягнення особи до відповідальності за порушення комендантської години та правовий статус «Пунктів незламності», де людина зможе знайти підтримку в разі тривалого часу відсутності світла і тепла в її оселі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
2. Постанова Кабінету Міністрів від 8 липня 2020 року № 573 «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-%D0%BF#Text>.
3. Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

Гальцова О. В.,
*кандидат юридичних наук, викладачка кафедри права
 Національної безпеки та правової роботи
 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
 науковий співробітник науково-дослідного інституту
 вивчення проблем злочинності імені акад. В. В. Сташиса
 НАПрН України*

ПРО ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Повномасштабна військова агресія, що була розв'язана Росією проти України у лютому 2022 р. призвела до запровадження воєнного стану в нашій країні. Внаслідок цього, місця, де розташовані деякі установи виконання покарань, ізолятори тимчасового тримання та слідчі ізолятори, опинилися або у зоні ведення активних бойових дій або у тимчасовій окупації.

Зокрема, у березні 2022 р. було захоплено Херсонський слідчий ізолятор [1]. Крім того, російські військові повністю зайняли дві колонії на Херсонщині – Дар'ївську № 10, у якій раніше утримували хворих засуджених, та Білозерську № 105 та облаштували їх для потреб Російської гвардії та ремонту їхньої військової